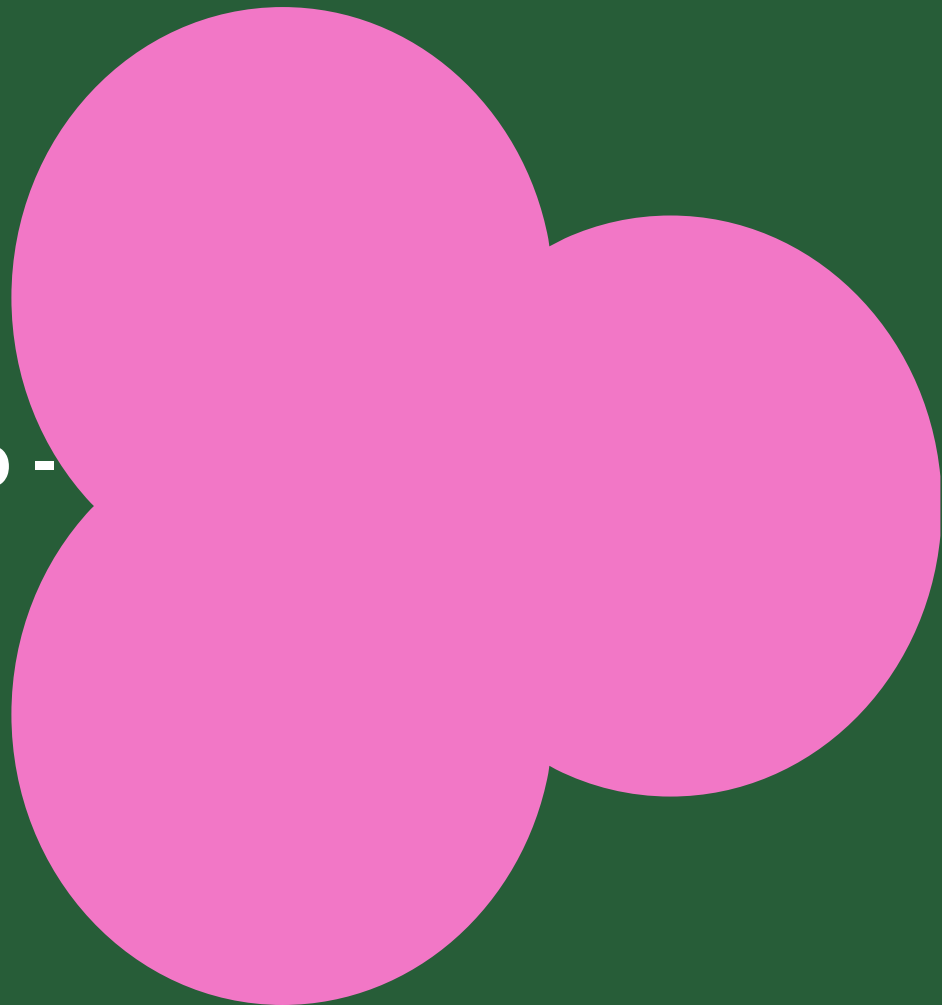

KUOPIO

Ehdotus Meidän Kuopio - osallisuusmallista

SISÄLLYS

1. Tavoitteet
2. Miksi asukasosallisuutta tulee kehittää?
3. Kuopion osallisuuden toteutuminen
4. Osallisuuden kehittäminen kaupungin perustoiminnassa
5. Osallisuus ja lähidemokratia Kuopiossa
6. Osallisuus- ja vuorovaikutusmallin osallistamissuunnitelma

1 Tavoitteet

Kumppanuus asukkaiden kanssa

Kuopiolaisten osallisuuden ja
lähidemokratian kehittäminen
kaupunkitasoisesti

2 Miksi asukasosallisuutta* tulee kehittää Kuopiossa?

Lisää yksilön hyvinvointia

Lisää yhteisöllistä hyvinvointia

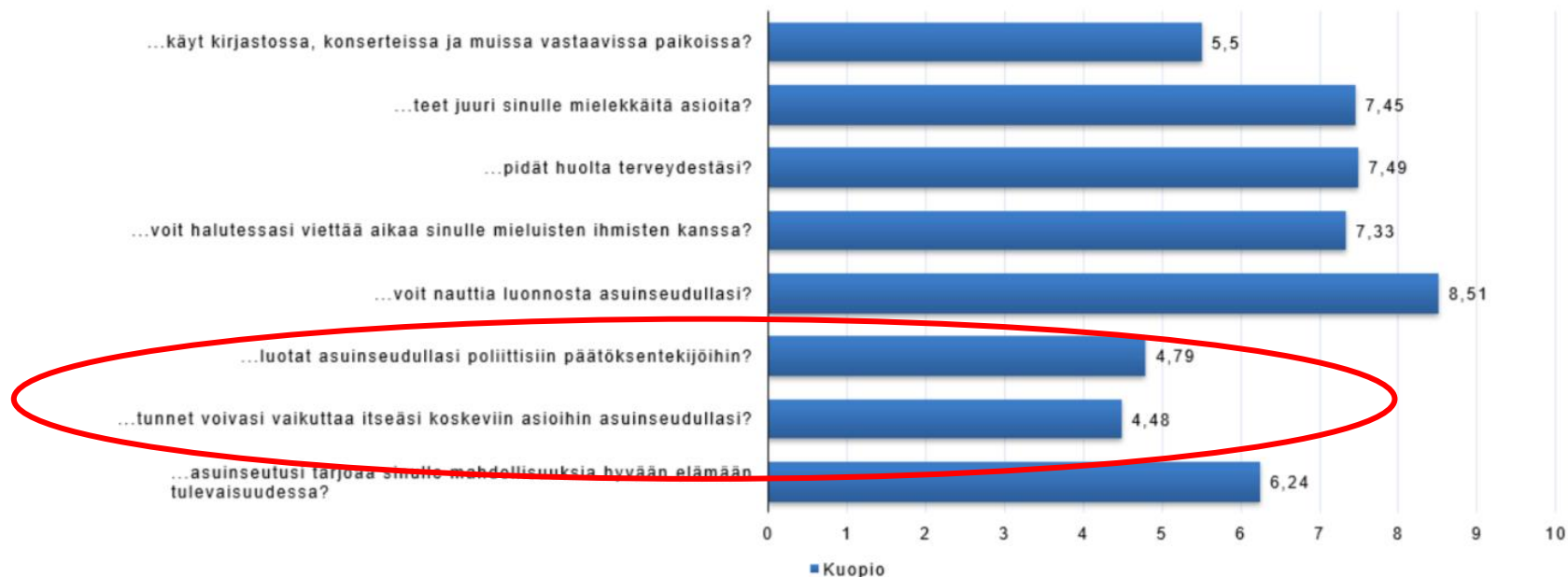
Edesauttaa hyviä väestösuhteita ja luo turvallista arkea

Parantaa paikallista elinvoimaa ja ilmapiiriä

(THL 2023)

*Asukasosallisuudella tarkoitetaan kunnan asukkaiden ja palvelujen käyttäjien oikeutta osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan (Kuntalaki 8.2.2019/175, 22 §).

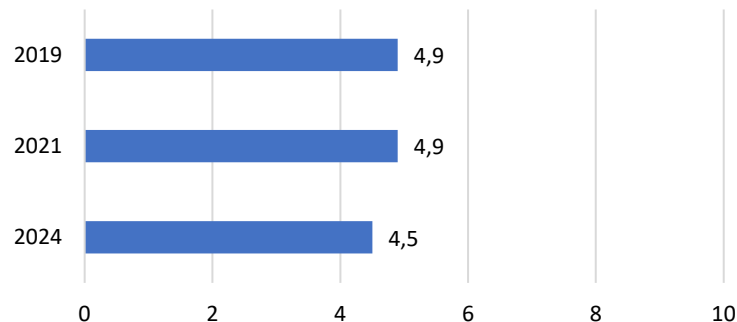
Kuopiolaisten (n=951) vastauksia kysymykseen "Kuinka usein..." (asteikolla 1-10)

Lähde: Pohjois-Savon hyvinvointikysely 2024.

Kuopiolaisten kokemus vaikuttamisen mahdollisuuksista

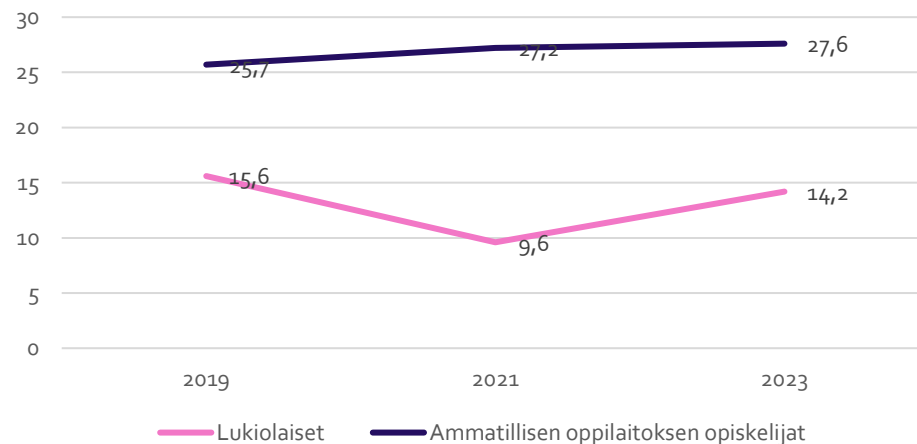
Kuinka paljon kokee pystyvänsä vaikuttamaan itseensä koskeviin asioihin asuinseudullaan (0-10)

Lähde: Pohjois-Savon hyvinvointikysely. Vastaajamäärät vuonna 2019 yht. 826, vuonna 2021 yht. 1151 ja vuonna 2023 yht. 951 kuopiolaista.

Kyselyyn vastanneista valtaosa, n. 70-80 % on naisia.

Prosenttiosuus kuopiolaisista nuorista, jotka kokevat vaikuttamisen mahdollisuutensa hyvinä koulussa

Lähde: Kouluterveyskysely

Osallisuuden portaat

[Spectrum of public participation](#), IAP2, 2018, muokattu

Lähidemokratiajaosto linjasi 9.11.2023
tavoitteeksi kumppanuuden
asukkaiden kanssa:

Lisäys!

Tiedottaminen

Kuntalaiset saavat tietoa ja ymmärryksen ongelmista ja vaihtoehtoisista ratkaisuista

Konsultointi

Kunta kerää palautetta kuntalaisilta

Osallistaminen

Kuntalaisten kanssa työskentely, jotta heidän huolensa ja toiveensa ymmärretään

Kumppanuus

Tehdään yhteistyötä kuntalaisten kanssa vaihtoehtojen kehittämiseksi ja toivetilan muodostamiseksi

Voimaannuttaminen

Julkishallinto toteuttaa sen mitä kuntalaiset toivovat

Itsenäisten ratkaisujen kehittäminen

Kuntalaiset kehittävät itsenäisiä ratkaisuja ja hyödyntävät niitä ilman julkisorganisaatiota

Kasvava vaikutus päätökseen

Päätöksenteko osallisuuden kehittämisessä 1/2

Kuopion lähiöohjelman kehittäminen 2021-2022

- LDJ 23.2.2022
  - 1. LDH hyväksyy osaltaan valmistelutyöstä tuotetun raportin (Lähiöohjelma –mallin valmistelun raportti 2022) ja lähettää sen hyvinvoinnin edistämisen lautakunnalle ja edelleen kaupunginhallitukselle hyväksyttäväksi
  - 2. Lähidemokratiajaosto esittää Lähiöohjelman aluekehittämismallin pilotointia vuonna 2023 palvelualueiden resurssien puitteissa (esitys aluekehittämisen pilotoinneista Lähiöohjelma-mallilla vuonna 2023)
  - 3. Osallistavan budjetoinnin pilotointi edellyttää osallisuuskoordinaattorin palkkaamista, digitaalisen osallisuusalan hankintaa ja osallistavan budjetoinnin määrärahaa (esitys aluekehittämisen pilotoinnista lähiöohjelma-mallilla vuonna 2023)
- Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta 7.9.2022, 59 §
  - Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta hyväksyi päätösehdotuksen ja totesi, että annettu raami ei mahdollista Lähiöohjelma -mallin käyttöönottoa suunnitellulla tavalla vuonna 2023. Lautakunta edellyttää, että kaupunginvaltuusto myöntää tarvittavan lisämäärärahan mallin käyttöönottoon.
- KH 3.10.2022, 273 §: Kaupunginhallitus hyväksyi Lähiöohjelma-mallin valmistelun raportin (kohta 1) ja merkitsi lautakunnan päätöksen kohdat 2-3 tiedoksi.

Päätöksenteko osallisuuden kehittämisessä 2/2

Kuopion kaupunginvaltuuston päätös 20.5.2024

- Kehitetään kaupunkitasoisesti osallisuusmalleja ja lähidemokratiaa.
- Kehitystyössä huomioidaan alueiden erilaisuus ja erilaiset tarpeet säilyttämällä pitäjäraadit sekä kehittämällä niiden toimintaa.

3 Kuopion osallisuuden toteutuminen

Asukasosallisuuden toteutuminen Kuopion perustoiminnassa, lähidemokratiassa ja vapaassa kansalaistoiminnassa

Kuopion kaupungin perustoiminta

Kuopion palvelujen ja kaupunkiympäristön yhteissuunnittelu

Suunnittelemme Kuopion toimintaa yhdessä. Tiedotamme, kuulemme ja otamme toimintaan mukaan erilaisia toimijoita.

Asukkaat ottavat kaupungin mukaan

Kaupunki ottaa asukkaat mukaan

Kuntalaisaloite

Alueiden toiminta / lähidemokratia

Kuopion yhteisö- ja tarvelähtöinen kehitys

Asukkaat, yritykset, yhdistykset, alueen luottamushenkilöt ja kaupungin työntekijät suunnittelevat yhdessä toimintaa. (Pitäjäraadit, dialogisuus)

Asukkaat toteuttavat toimintaa

Vapaa kansalaistoiminta

Kuopio toiminnan mahdollistajana

Mahdollistamme vapaata kansalaistoimintaa asukkaille sekä muille toimijoille. (Tilat, avustukset, neuvonta)

Vanhusneuvosto, Vammaisneuvosto, Nuorisovaltuusto

Lasten Parlamentti

Osallisuuden edistäminen kuuluu jokaiselle kaupungin työntekijälle ja viranhaltijalle ja tapahtuu normaalissa toiminnan johtamisessa

- Keinot ja työkalut: Kyselyt, tilaisuudet, keskeisen kaupunkialueen foorumi, maaseutufoorumi, hyvien väestösuhteiden foorumi ym.
- Vaikutusten/vaikuttavuuden arviointi ennen ja jälkeen
- Tuki: Henkilöstökoulutus, osallisuuskoordinaattori
- Viestintä: Viestitään osallisuuden tavoitteista, mahdollisuuksista ja toteutuneista toimenpiteistä

Hyvinvointiryhmä

Kaupunkisuunnitteluryhmä

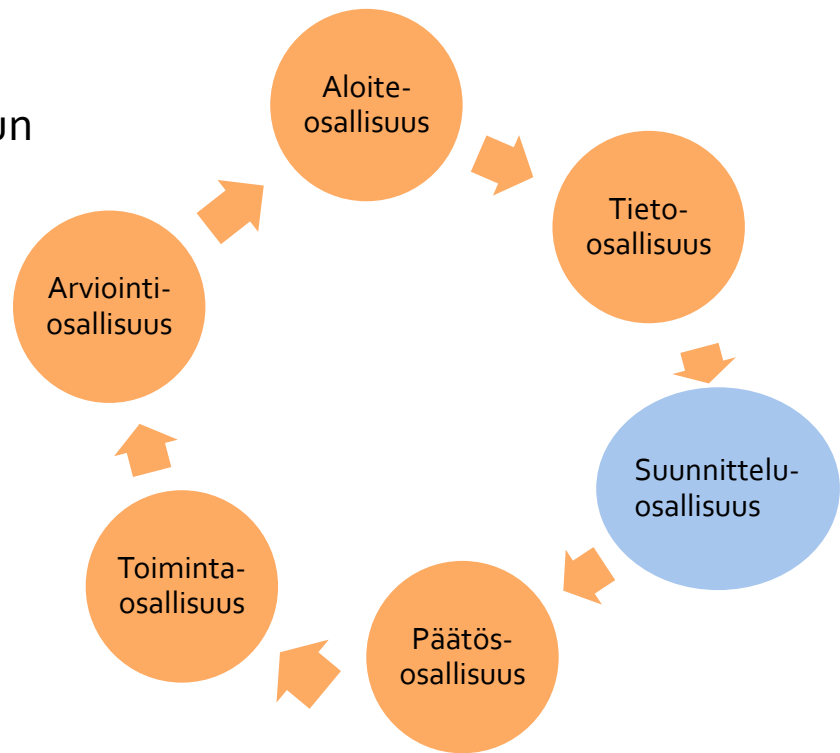
Kaupunginhallitus/Lautakunnat

Demokratia- ja osallisuustyön seuranta ja ohjaaminen

4 Osallisuuden kehittäminen kaupungin perustoiminnassa

Tavoitteena vuoropuhelun ja osallisuuden lisääminen erityisesti suunnitteluosallisuuden kautta

- Suunnitteluosallisuuden keinoilla asukkaat osallistuvat kaupungin toiminnan suunnitteluun ja palvelujen kehittämiseen.
- Asukkaista lähtevät tarpeet
- Kuopiossa keinoja tähän ovat mm. toimijaverkostot, kumppanuuspöydät, hankekohtaiset asukasraadit, maaseuturaadit, kyselyt, dialogit ja yhteissuunnittelu.

Osallisuuden kehittäminen kaupungin perustoiminnassa

1. Kaupunginjohtaja asettaa osallisuuden kehittämisryhmän

Sisäinen osallisuusryhmä edistää organisaation osallisuustoimintaa ja siinä tarvittavia tukitoimenpiteitä sekä vaikuttavuuden arviointia

2. Dialogin lisääminen vuosittaisin foorumein*

Maaseutufoorumi

Keskeisen kaupunkialueen foorumi

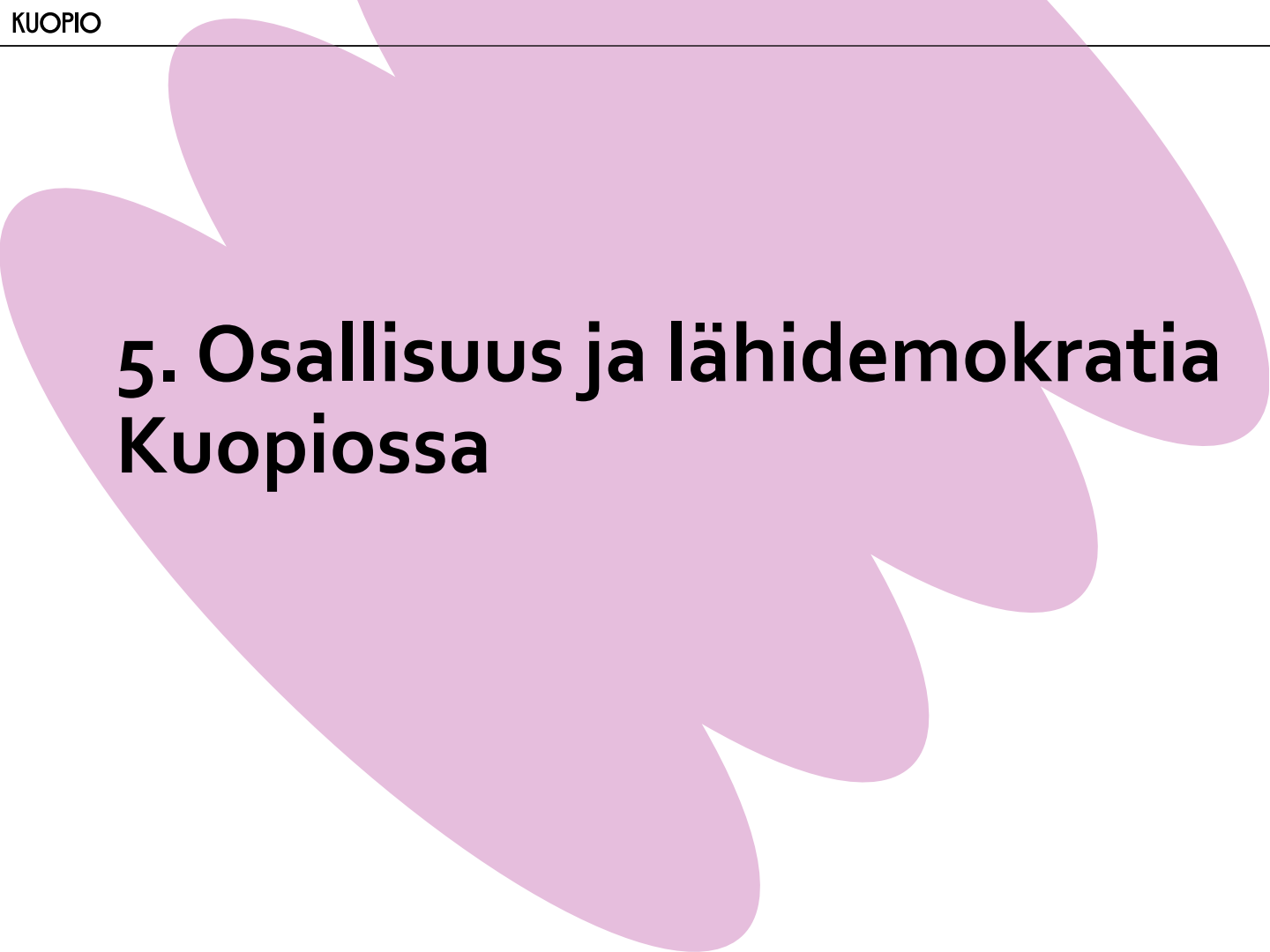
Hyvien väestösuhteiden foorumi

3. Kehitetään ja tehdään näkyväksi osallisuutta osana kaupungin perustoimintaa

4. Tuetaan toimintakulttuurin muutosta

- a) Kirjataan osallisuuden edistäminen kaikkien toimialojen toimintasääntöihin
- b) Koulutetaan henkilöstöä
  - a) Osallisuuskoulutukset (dialogisuus, suunnitteluosallisuus, menetelmät ja työvälineet)
  - b) [Osallisuusklinikat](#)
- c) Tuetaan päätösten vaikutusten ennakkoarviointien laajaa käyttöönottoa

*Foorumien sisällöt ja toimintamallit tarkentuvat myöhemmin.

5. Osallisuus ja lähidemokratia Kuopiossa

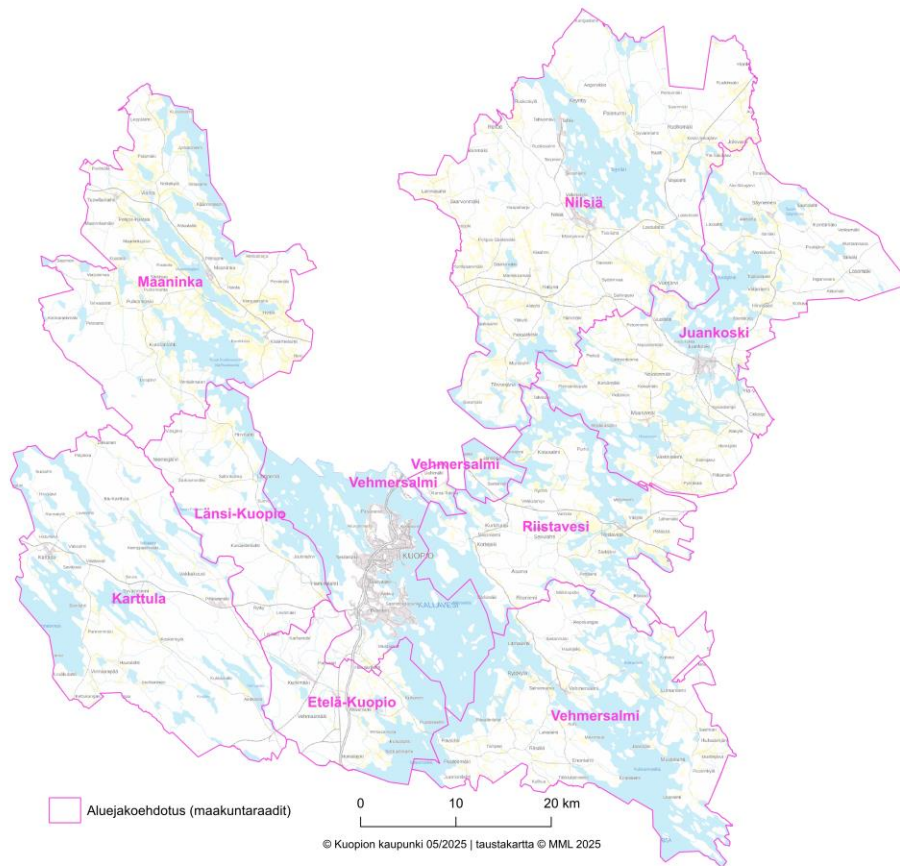
Kuopion maaseutualueet ja pitäjäraatien toiminta-alue

- Tavoitteena edistää maaseudun asukkaiden ja palvelujen käyttäjien **osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksia**.
- Pitäjäraadit toimivat nykyisellään Kuopion kaupungissa Juankoskella, Karttulassa, Maaningalla, Nilsissä, Riistavedellä ja Vehmersalmella.
- Pitäjäraatien toiminta ei kata kaikkia maaseutualueita
  - Eteläinen maaseutu (3 100 as.)
  - Läntinen maaseutu (1 750 as.)
  - Itäinen maaseutu (950 as.)
- Esitetään pitäjäraati-nimen muuttamista maaseuturaadiksi

Esitys maaseuturaatien uudeksi aluejakoksi

Maaseuturaadeilla luonnolliset rajat, 8 raatia

- Etelä-Kuopio
- Juankoski
- Karttula
- Länsi-Kuopio
- Maaninka
- Nilsiä
- Riistavesi*
- Vehmersalmi*

*Itäisestä maaseutualueesta kyliä Riistaveden ja Vehmersalmen pitäjäraadin toimintaan.

Maaseuturaatien asukasluku esitetyn aluejaon mukaan

Maaseuturaati	Asukasluku 31.12.2024	Alueen väestöosuus (%) maaseudun asukkaista
Eteläinen maaseutu	3 137	12
Juankoski	3 975	16
Karttula	3 063	12
Läntinen maaseutu	1 751	7
Maaninka	3 379	13
Nilsinä	5 471	22
Riistavesi	2 423	10
Vehmersalmi	2 190	9
Yhteensä	25 389	100

*Itäinen maaseutu sisältyy Riistaveden ja Vehmersalmen maaseuturaateihin .

Itäisen maaseutualueen kylien sijoittuminen Riistaveden ja Vehmersalmen maaseuturaateihin

Vehmersalmen ja Riistaveden pitäjäraatien ehdotus miten Itäinen maaseutualue, entisestä Kuopion maalaiskunnasta jaettaisiin.

Itäinen maaseutu Kuopio		Riistaveden pitäjäraatiin Itäisestä maaseutualueesta		Vehmersalmen pitäjäraatiin Itäisestä maaseutualueesta	
Asuma, Särkiniemi	123	Asuma, Särkiniemi	123	Jänneniemi, Suotaival	235
Jänneniemi, Suotaival	235	Kurkiharju, Kortejoki	254	Ranta-Toivala, Uuhimäki	279
Kurkiharju, Kortejoki	254	Vaajasalo, Säyneensalo	74		
Ranta-Toivala, Uuhimäki	279	Yhteensä	451	Yhteensä	514
Vaajasalo, Säyneensalo	74				
Yhteensä	965				

Maaseuturaatien toiminta-ajatus, tehtävät ja rahoitus 1/2

Ehdotus toimintasääntöön: Maaseuturaatien toiminta-ajatus ja tehtävät

- Toimii alueen asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamisväylänä yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa.
- Edistää yhteisöllisyyttä, alueen viihtyisyyttä ja asukkaiden hyvinvointia
- Koordinoi ja rakentaa alueen toimijoiden ja kaupungin välistä yhteistyötä ja tuo esiin alueen kehittämisen tarpeet.
- Laatii lausuntoja ja aloitteita alueen palveluista, elinkeinoista ja demokratiasta.
- Järjestää tilaisuuksia, joissa kuullaan alueen asukkaita ja yhteisöjä (esim. kylätoimikunnat, nuoriso- ja yrittäjäjärjestöt) ja edistää vuoropuhelua kaupungin ja eri toimijoiden kanssa.
- Avustaa suurissa häiriötilanteissa kaupungin viestintää.
- Maaseuturaati laatii talousarvion, toimintasuunnitelman ja toimintakertomuksen.

Maaseuturaatien toiminta-ajatus, tehtävät ja rahoitus 2/2

Pitäjäraatien ja yhdistysten nykyinen toiminnan rahoitus

- Vuoden 2025 määräraha pitäjäraadeille yhteensä 180 000 € (kuusi pitäjäraatia)
- Yleisavustuksilla tuetaan kylä- ja asukasyhdistyksiä, nuorisoseuroja sekä kylätaloja ylläpitäviä toimijoita sekä muita yhdistyksiä.

Ehdotus: Maaseuturaatien toiminnan rahoitus

- Maaseuturaatien toimintaan osoitetaan vuosittain määräraha, joka on kaikille maaseuturaadeille saaman suuruinen
- Määrärahasta (vuonna 2025 yht. 180 000 €) suunnataan jatkossa vahvemmin suoraan yhdistyksille alueiden kehittämiseen (esim. kylä- ja asukasyhdistykset) yleisavustusten, tuotantotuen ja yhteisöavustusten kautta. Lisäksi on käytössä talkooraha ja muut kaupungin avustumahdollisuudet alueen kehittämiseen ja toimintaan. Kaupunginvaltuuston hyväksymästä toimintamäärärahasta esitetään maaseuturaatien rahoitukseksi esimerkiksi 85 prosenttia ja Meidän Kuopio –yhteisö- ja tuotantotukiin sekä yleisavustuksiin 15 prosenttia.

Kuopion kaupunki mahdollistaa toimintaa avustuksilla

	Yleisavustus	Talkooraha	Meidän Kuopio – tuotantotuki/yhteisöavustus
Kuka voi hakea?	Yhdistykset ja yleishyödylliset yhteisöt.	Asukas- ja kaupunginosayhdistykset, kylätoimikunnat, muut vastaavat yleishyödylliset järjestöt, rekisteröityneet yhdistykset ja seurat sekä useampien taloyhtiöiden muodostamat toimikunnat tai kaupunkikuvallisesti merkittävien tapahtumien tapahtumajärjestäjät.	Yksittäiset henkilöt, työryhmät, itsenäiset tuottajat, taiteilijat sekä yhdistykset. Tukea voi hakea myös yritys, kunhan järjestettävä tapahtuma ei tavoittele voittoa.
Mihin?	Yleisavustus on tarkoitettu yhdistyksen toimintasuunnitelman mukaiseen toimintaan. Tavoitteena on: • Tukea ja monipuolistaa kuntalaisten hyvinvointia edistäviä palveluja • Mahdollistaa kaupungin ja toimijoiden välistä yhteistyötä • Korostaa vapaan kansalaistoiminnan merkitystä ja moniarvoisuutta • Vahvistaa yhteisöllisyyttä ja vapaaehtoistoimintaa • Lisätä aktiivista harrastustoimintaa • Vahvistaa hyvinvointia ja kumppanuutta • Avustettavan toiminnan tulee tukea ja täydentää kaupungin strategisten tavoitteiden toteuttamista.	Viher- ja istutustyöt, siivoustalkoot, uima- ja venerannat, koirapuistot, urheilu- ja virkistysalueet, ilmoitustaulut ym. Hakijoiden hallinnassa olevien ja yleisessä käytössä olevien rakennelmien korjaamiseen ym. Tarvike-, materiaali- ja konekuluihin.	Yksittäinen tapahtuma tai tapahtumasarja. Kansalaislähtöisten tuotantojen järjestelykulut. Kertaluontoiseen, omaehtoiseen toimintaan ja tapahtumiin, jotka edistävät alueen viihtyisyyttä, asukkaiden hyvinvointia ja kiinnittymistä yhteisöön ja asuinalueelle. Edellä mainitun toiminnan, tapahtuman tai projektin kuluihin, esimerkiksi materiaali-, markkinointi- ja tilakustannuksiin sekä palkkioihin.

Nykykäytäntö: Avustushakemus pitäjäraadille

1. Yhdistys lähettää avustushakemuksen pitäjäraadin sähköpostiin tai täyttää pitäjäraadin sähköisen lomakkeen. (ei edellytä vahvaa tunnistautumista)
2. Pitäjäraati käsittelee hakemuksen seuraavassa kokouksessaan
3. Pitäjäraati tarkistaa milloin hakija on edellisen kerran saanut pitäjäraadilta avustusta
4. Pitäjäraati päättää hyväksyä/hylätä hakemuksen ja kirjaa päätöksen kokousmuistioon
5. Jos pitäjäraati päättää hyväksyä hakemuksen, pitäjäraati lähettää hakijalle kaupungin laskutustiedot
6. Yhdistys lähettää laskun kaupungille
7. Kaupungilla koordinaattori tarkastaa pitäjäraadin muistiosta, että ko. pitäjäraati on hyväksynyt hakemuksen ja tiliöi laskun.
8. Kansalaistoiminnan palveluiden asiantuntija hyväksyy laskun maksamisen
9. Monetra maksaa laskun yhdistykselle

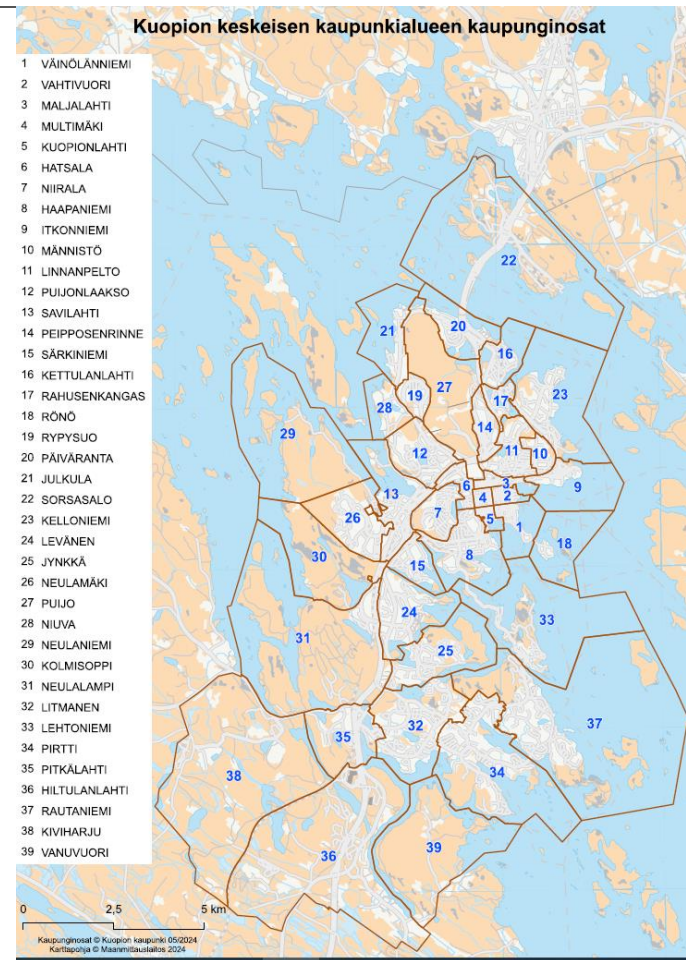

Ehdotettu uusi käytäntö: Avustushakemus kaupungille

1. Yhdistys täyttää kaupungin sähköisen lomakkeen avustusten hakuaikojen mukaan, (Edellyttää vahvaa tunnistautumista) hakemus siirtyy kaupungin sähköiseen asianhallintaohjelmaan käsiteltäväksi.
2. Kaupungin asiantuntijatyöryhmä käsittelee hakemukset ja valmistelee päätökset.
3. Kaupungin viranhaltija tai lautakunta tekee päätöksen tuen myöntämisestä.
4. Yhdistys tekee hankinnat ja järjestää toimintaa päätöksen mukaisesti.
5. Yhdistys toimittaa raportin/ tilityksen tai toimintakertomuksen, tilinpäätöksen ja toiminnan/tilintarkastajien lausunnon kaupungille.

Kuopion keskeisen kaupunkialueen kaupunginosat

- Alueen laajuuden ja resursseihin liittyvien haasteiden vuoksi ei ole järkevää rakentaa maaseuturaatityypistä osallisuuden rakennetta
- Vahvistetaan osallisuutta osana kaupungin normaalia toimintaa ja viestitään vahvasti osallistumisen ja kehittämisen ja rahoittamisen mahdollisuuksista ja kanavista
- Toimintakulttuurin muutosta tuetaan organisaatiossa asukaslähtöisempään ja osallistavampaan suuntaan
- Alueilla nousevien ilmiöiden ja asukkaiden hyvinvoinnin tilan pohjalta järjestetään dialogeja alueiden kehittämiseksi.

7. Osallisuus- ja vuorovaikutusmallin osallistamissuunnitelma

Päätöksentekovaiheen osallistaminen

Toimenpiteet:

1. Kunnallisten päätösten vaikutusten ennakoarviointi
2. Maaseutuvaikutusten arviointi maaseudun asukkaille ja toimijoille
3. Maaseutuvaikutusten arviointi Kuopion kaupungin asiantuntijoille.
4. Lapsivaikutusten arviointi
5. Kaupungin lautakunnilta pyydetään lausunnot
6. Lausuntopyyntö lähetetään pitäjäraadeille ja kyläyhdistyksille
7. Erillinen [kuopio.fi -verkkosivu](https://kuopio.fi/verkkosivu), johon kerätään kaikki materiaali (tausta-aineisto, kysymykset ja vastaukset).

Kuopion osallisuusmalli lyhyesti

Kuopion osallisuusmallilla tavoitellaan kumppanuutta asukkaiden kanssa. Kaupungin vuorovaikutuksessa asukkaiden kanssa painottuu nykyistä enemmän dialogisuus.

Kaupunkitasoinen asukasosallisuus toteutuu Kuopion perustoiminnassa, aluedemokratiassa ja vapaassa kansalaistoiminnassa.

Kumppanuustavoitteeseen pääseminen edellyttää kaupungin toimintakulttuurin muutosta.

Kaupungin perustoiminnassa tavoitteeseen päästään edistämällä suunnitteluosallisuutta, jossa asukkaat otetaan mukaan kaupungin toiminnan suunnitteluun ja palvelujen kehittämiseen yhä aikaisemmassa vaiheessa ja laajemmin. Kuopiossa keinoja tähän ovat toimijaverkostot, hankekohtaiset asukasraadit, maaseuturaadit, kyselyt, dialogit ja yhteissuunnittelu.

Kaupunkitasoisessa aluedemokratiassa pitäjäraatitoimintaa on kaikilla maaseutualueilla alueiden elinvoimaisuuden ja asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi.

Kaupunki mahdollistaa **vapaata kansalaistoimintaa** vuokraamalla tiloja, myöntämällä avustuksia ja neuvontaa yhdistysten, järjestöjen ja asukasryhmien toiminnan tueksi.

KUOPIO

Kiitos

Janne Hentunen, hyvinvoinnin edistämisen johtaja

Kati Vähäsarja, kansalaistoiminnan palveluiden päällikkö

Sirkka-Liisa Piipponen, osallisuuskoordinaattori

